

Burgemeester en wethouders van
gemeente Borsele
t.a.v. de heer K. van den Berge
Postbus 1
4450 AA HEINKENSZAND

Datum
15 februari 2013

Behandeld door
drs. R.J. Huser-Egter van
Wissekerke RA

Ons kenmerk
3113431920/2113.2/130229

Onderwerp
Managementletter 2012

Uw kenmerk

Geachte heer Van den Berge,

Hierbij doen wij u onze managementletter 2012 toekomen. In deze managementletter gaan wij in op ontwikkelingen binnen uw gemeente en brengen wij verslag uit van onze bevindingen van de tussentijdse controle over het boekjaar 2012.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

W.A. de Leeuw MGA RA

Management letter 2012

uitgebracht aan
Gemeente Borsele

2/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Opdracht	3
1.2 Reikwijdte controle	3
2. Follow-up adviezen uit voorgaande jaren	4
3. Samenvatting	5
4. Planning en control	6
5. Controlebevindingen processen	8
5.1 Algemeen	8
5.2 Treasury	8
5.3 Grondexploitatie	8
5.4 Investerings en inkopen	10
5.5 Lonen en salarissen	10
5.6 Subsidies en gemeenschappelijke regelingen	11
5.7 Inkomensoverdrachten (Sociale Zaken en WMO)	11
5.8 Opbrengsten (inclusief belastingen en heffingen)	12
6. Automatisering	13
7. Jaarrekening 2012	13
Bijlage 1: Afhandeling aanbevelingen managementletter 2011	15

3/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

1. Inleiding

1.1 Opdracht

Deloitte heeft de opdracht gekregen de jaarrekening 2012 van uw gemeente te controleren. Ter voorbereiding op de feitelijke jaarrekeningcontrole voeren wij in de loop van het boekjaar een interim-controle uit. Deze interim-controle is met name gericht op de financiële beheersing, waaronder het beoordelen en toetsen van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) om vast te stellen dat de AO/IB voldoende basis geeft voor betrouwbaarheid van de financiële gegevens en de toelichtingen die in de jaarrekening 2012 worden opgenomen.

Voor de start van de controle hebben wij in een zogenoemde pre-audit meeting de aanpak van de controle 2012 met de Audit Commissie afgestemd. Voor zover mogelijk hebben wij bij de uitvoering van de interim-controle de tijdens dit overleg besproken specifieke aandachtspunten meegenomen. Een aantal punten zal worden opgepakt bij de jaarrekeningcontrole in 2013.

Wij hanteren voor de controle van de jaarrekening en de daarvoor relevante bedrijfsprocessen een risicobenadering. Dit houdt in dat wij per bedrijfsproces de omvang in euro's en het risico op materiële fouten nagaan. Aan de hand van deze analyse bepalen wij vervolgens aan welke processen wij veel aandacht besteden en welke processen minder aandacht nodig hebben. Tijdens de uitvoering van de interim-werkzaamheden zijn wij nagegaan of onze risicoanalyse nog adequaat is.

De bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van de beoordeling van de processen zijn in deze managementletter opgenomen.

1.2 Reikwijdte controle

De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening. Dit houdt in dat onze controle niet is ingericht op het ontdekken van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Onze werkzaamheden zijn er ook niet op gericht een afzonderlijk oordeel te geven over het systeem van interne beheersing en haar (effectieve) werking.

4/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

2. Follow-up adviezen uit voorgaande jaren

Onze managementletter naar aanleiding van de interim-controle over het boekjaar 2011 bevatte diverse adviezen voor de verdere ontwikkeling van de planning & controlcyclus en het financieel beheer. In bijlage 1 bij deze managementletter is de stand van zaken voor alle openstaande aandachtspunten ten tijde van de interim-controle 2012 vermeld.

Op grond hiervan komen wij tot het volgende overzicht:

Aanbevelingen	Aantallen	Score
Aantal openstaande aanbevelingen 2011	27	
Opgepakt in 2012 en beheersing op een adequaat niveau gebracht	12	
Actie in 2012 ondernomen maar de beheersing is nog niet op het gewenste niveau	10	
Geen voortgang. Beheersing is nog niet op het noodzakelijke niveau	5	

In het algemeen kan geconstateerd worden dat het merendeel van de aanbevelingen onderhanden is danwel is afgerond. Op een beperkt aantal aanbevelingen is nog geen voortgang te constateren.

5/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

3. Samenvatting

Wij hebben in november 2012 onze interimcontrole uitgevoerd voor de gemeente Borsele. Wij zijn voor alle processen, met behulp van de aanwezige procesbeschrijvingen, nagegaan welke risico's aanwezig zijn en op welke wijze deze binnen de gemeente Borsele worden beheerst. Verder hebben wij de voortgang van onze bevindingen die wij hebben gerapporteerd in onze managementletter 2011 beoordeeld.

De economische crisis laat haar sporen na. In de verschillende instrumenten van de planning- en controlcyclus van de gemeente wordt hieraan (terecht) aandacht geschonken. De meerjarenraming laat een nagenoeg sluitend meerjarenperspectief zien, na verwerking van een (nog beperkte) bezuinigingstaakstelling. De structurele ombuigingen oplopend van € 2,6 miljoen in 2013 naar € 3 miljoen in 2015 zijn nagenoeg gerealiseerd. Ook voor de gemeente Borsele zullen, gezien de aanhoudende crisis en de maatregelen uit het regeerakkoord, verdere ombuigingen waarschijnlijk aan de orde komen.

Het verder ontwikkelen van speerpunten en indicatoren blijft een aandachtspunt van de werkgroep Begroting. Via een begrotingswijziging zullen in 2013 nog wijzigingen in speerpunten en indicatoren in de programmabegroting 2013 worden aangebracht.

Er is sprake van een adequaat krediet- en budgetbeheer. De exploitatie- en investeringsbudgetten worden adequaat gemonitord, zowel door de budgethouders als de afdeling Financiën. Over de investeringskredieten wordt ingaande 2012 ook inzicht gegeven in de uitgaven en het restant krediet in de instrumenten van de planning- en controlcyclus (begroting, prorap, jaarrekening).

Onze algemene indruk is dat op de beheersing en uitvoering van de onderscheiden processen een verdere vooruitgang is waar te nemen, al is op een aantal punten een verdere verbetering mogelijk. Van belang is deze punten op korte termijn op te pakken.

De kwaliteit van de interne controlewerkzaamheden laten over 2012 een stijgende lijn zien. De effectiviteit en efficiëntie van de verbijzonderde interne controle kunnen voor een aantal processen nog verder worden geoptimaliseerd door meer aandacht te besteden aan het testen van organisatiegerichte maatregelen in deze processen. Wanneer wordt vastgesteld dat deze maatregelen effectief werken, kan dit leiden tot een afname van het aantal uit te voeren gegevensgerichte werkzaamheden.

De interne controle op de afdeling Sociale Zaken wordt vanaf april 2012 in eigen beheer uitgevoerd. Geconstateerd is dat achterstand is ontstaan in het uitvoeren van en rapporteren over de interne controle werkzaamheden. Naar wij hebben begrepen zal deze achterstand zijn weggewerkt voordat wij starten met de jaarrekeningcontrole 2012.

6/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

4. Planning en control

Ontwikkelingen

In de planning- en controlcyclus van de gemeente Borsele worden verschillende instrumenten onderscheiden, te weten de kadernota, de programmabegroting, de afdelingsplannen, de programmaraapportage (prorap) en het sluitstuk de jaarrekening.

De kadernota 2013 – 2016 staat in het teken van gerealiseerde en nog geplande bezuinigingen. In kleurstellingen is de mate van (verwachte) realisatie van de bezuinigingen aangegeven. Het algehele beeld is dat bezuinigingen voor een belangrijk deel zijn gerealiseerd danwel dat bewust is afgezien van de bezuiniging en in alternatieven wordt voorzien. Een deel van de bezuinigingen moet nog gerealiseerd worden.

De programmabegroting 2013 is een verdere uitwerking van de kadernota 2013 – 2016 en is op 1 november 2012 vastgesteld. De programmabegroting 2013 is voor wat betreft de benoemde speerpunten en bijbehorende indicatoren marginaal gewijzigd ten opzichte van de programmabegroting 2012. Wij hebben vernomen dat de werkgroep begroting bezig is te bezien hoe de indicatoren en speerpunten verder ontwikkeld kunnen worden. Dit moet tot uitdrukking komen in een inhoudelijke begrotingswijziging welke begin 2013 aan de Raad zal worden voorgelegd. Ofschoon verschillende indicatoren concreter en normatiever geformuleerd kunnen worden, geeft het verloop van de indicatoren en het op onderdelen toevoegen van een benchmark een goed inzicht aan de Raad.

In de begroting 2013 is sprake van een sluitend meerjarenperspectief (behalve voor 2014). Hoewel voor gemeenten nog geen zekerheid is hoe geldstromen vanuit het Rijk zich gaan ontwikkelen biedt het sluitende meerjarenperspectief een basis om ook eventuele nieuwe bezuinigingen het hoofd te kunnen bieden.

In de programmarapportage 2012 is, in navolging van de jaarstukken 2011, verder invulling gegeven aan het rapporteren over de in de begroting opgenomen speerpunten en indicatoren. Dit geeft de Raad meer inzicht in de ontwikkeling van de indicatoren over de tijd en geeft soms ook een vergelijking met andere (Zeeuwse) gemeenten. De programmarapportage 2012 beschrijft de situatie per 1 augustus 2012. De tabel met financiële mutaties, die bij de programma's zijn opgenomen kan worden gezien als één grote begrotingswijziging welke met het vaststellen van de programmarapportage door de Raad wordt vastgesteld.

Het controleprotocol is vastgesteld voor de jaren 2009 – 2012. Het normenkader 2011 en het bijbehorende toetsingskader 2011 zijn door de gemeenteraad op 10 mei 2012 vastgesteld.

Voor het uitvoeren van de interne controlewerkzaamheden is een controleplan vervaardigd. De kwaliteit van de uitgevoerde interne controles voor het boekjaar 2012 is, ten tijde van onze interimcontrole, verbeterd ten opzichte van voorgaand boekjaar. De effectiviteit en efficiëntie van de verbijzonderde interne controle kunnen voor een aantal processen nog verder worden geoptimaliseerd door meer aandacht te besteden aan het testen van organisatiegerichte maatregelen waardoor bij gebleken effectiviteit het aantal gegevensgerichte maatregelen kan worden beperkt.

7/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Bevindingen	Aanbevelingen	Prioriteit
Het normen- en toetsingskader is nog niet geactualiseerd voor de ontwikkelingen in wet- en regelgeving in 2012.	Vaststellen van het geactualiseerde normen- en toetsingskader 2012. Deze kaders in ieder geval ter kennisname brengen aan de gemeenteraad.	hoog
Commentaar management: Het normen- en toetsingskader 2012 is inmiddels aan het college voorgelegd en gaat vervolgens naar de gemeenteraad voor de vergadering van 7 februari 2013.		

8/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

5. Controlebevindingen processen

5.1 Algemeen

Onze interimcontrole is primair gericht op de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de belangrijkste processen. In de volgende paragrafen geven wij onze bevindingen en aanbevelingen per proces weer.

5.2 Treasury

Ontwikkelingen

Voor wat betreft treasury zijn geen ontwikkelingen te noemen ten opzichte van voorgaand jaar.

5.3 Grondexploitatie

Ontwikkelingen

In de herziene notitie grondexploitatie van de commissie van februari 2012 is de stellige uitspraak opgenomen dat alleen nog kosten mogen worden geactiveerd bij niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) als een reëel en stellig voornemen bestaat dat deze gronden in de nabije toekomst worden bebouwd en de bestemming van de grond hiermee in overeenstemming is. Dit moet gebaseerd zijn op een raadsbesluit.

Voor de gemeente Borsele heeft de Raad dit besluit genomen door middel van het vaststellen van de begroting 2013 waarin per plan is aangegeven binnen welke termijn er naar verwachting gebouwd zal gaan worden. In één geval (De Blikken 3) is besloten om niet meer te gaan ontwikkelen. Voor deze gronden dient bezien te worden op welke wijze deze in de jaarrekening 2012 gepresenteerd dienen te worden. Bij gepland eigen gebruik vallen deze onder de materiële vaste activa en bij geplande verkoop onder het kopje "gereed product en handelsgoederen".

Voor de grondexploitatie van de gemeente Borsele waren de gevolgen van de crisis in 2011 nog beperkt als het ging om grondverkoop maar 2012 zal een aanzienlijk slechter jaar worden wat dat betreft. Hier was bij de herberekening van de plannen begin 2012 al grotendeels rekening mee gehouden. Voor de jaarrekening 2012 dienen de verschillende grondexploitaties opnieuw te worden doorgerekend, waarbij rekening gehouden dient te worden met vertraging van de plannen en uitstel van inkomsten.

De grond aan- en verkopen zijn nog niet in de verbijzonderde interne controle op getrouwheid en rechtmatigheid betrokken.

9/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Bevindingen	Aanbevelingen	Prioriteit
<p>De actualisatie van de calculaties van de in exploitatie en niet in exploitatie genomen gronden ten behoeve van de waardering in de jaarrekening 2012 vindt begin 2013 plaats. Hierbij is rekening te houden met de gewijzigde marktomstandigheden.</p>	<p>Voor de jaarrekening 2012 zijn de verschillende grondexploitaties opnieuw door te rekenen, waarbij rekening is te houden met vertraging van plannen en uitstel van inkomsten.</p> <p>In de calculaties is verder rekening te houden met veranderende parameters voor kosten- en opbrengststijgen.</p>	<p>hoog</p>
<p>Binnen de grondexploitatie van de gemeente bevindt zich één plan (De Blikken 3) waarvan besloten is dat dit niet meer ontwikkeld gaat worden.</p> <p>In de notitie grondexploitatie van de commissie BBV is voorgeschreven dat activering van kosten voor niet in exploitatie genomen gronden alleen mogelijk is als een reëel en stellig voornemen bestaat om in de nabije toekomst te bouwen en de bestemming van de grond hiermee in overeenstemming is, hetgeen vastgelegd moet zijn in een raadsbesluit.</p>	<p>De gevolgen van het besluit om dit plan niet meer te ontwikkelen in de jaarrekening 2012 verwerken.</p>	<p>hoog</p>
<p>Commentaar management:</p> <p>Inzake De Blikken III zullen wij handelen conform de opmerkingen. In de jaarrekening komen deze percelen onder de specifieke vermelding “gereed product en handels- goederen” te staan binnen het Grondbedrijf. In de jaarrekening 2012 worden geen kosten, zoals rente, geactiveerd. De rente komt ten laste van de Algemene Dienst. Overige algemene kosten worden omgeslagen over de andere plannen binnen het Grondbedrijf.</p> <p>Eind december 2012 zijn er in 's-Gravenpolder, Heinkenszand en Lewedorp enkele grote grondtransacties afgewikkeld (€ 2.000.000). Deze zullen voor het totale Grondbedrijf een positiever beeld laten zien dan aanvankelijk verondersteld is.</p> <p>Conform de opmerking rekenen we elke exploitatie door in het kader van de jaarrekening 2012. Daarbij wordt rekening gehouden met alle aspecten die genoemd worden: uitgiftetempo, planning werken, kostenstijging.</p> <p>De controller zal begin 2013 controle uitoefenen op de grondtransacties in 2012.</p> <p>In de begroting 2013 heeft de gemeenteraad reeds vastgesteld voor welke “Niet in exploitatie genomen gronden” een reëel en stelling voornemen bestaat deze in exploitatie te nemen.</p>		

10/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

5.4 Investerings en inkopen

Ontwikkelingen

Er is sprake van een adequaat krediet- en budgetbeheer. De exploitatie- en investeringsbudgetten worden adequaat gemonitord, zowel door de budgethouders als de afdeling Financiën. Minimaal drie maal per jaar vinden besprekingen plaats tussen een financieel consultant en de budgetverantwoordelijken. Tijdens deze besprekingen wordt aandacht besteed aan de toereikendheid dan wel de juistheid van de toegekende budgetten. In het verleden werden geen verslagen opgemaakt van deze besprekingen. Naar wij hebben begrepen zal met ingang van eind 2012 of begin 2013 gebruik gaan worden gemaakt van vragenlijsten om de besprekingen van de voortgang van investeringen en budgetten vast te leggen. Deze vragenlijsten dienen worden vervolgens geparafeerd te worden door de verantwoordelijke budgethouder. De ingevulde en geparafeerde vragenlijsten dragen bij aan het verder inzichtelijk maken van het controlespoor op het gebied van budgetbewaking binnen de gemeente Borsele.

Over de investeringskredieten wordt ingaande 2012 ook inzicht gegeven in de uitgaven en het restant krediet in de instrumenten van de planning- en controlcyclus (begroting, prorap, jaarrekening).

5.5 Lonen en salarissen

Ontwikkelingen

De salarisadministratie is uitbesteed aan Driessen. Met ingang van het boekjaar 2011 beschikt Driessen over een ISAE 3402 type II rapport. Dit houdt in dat een accountant een oordeel heeft gevormd over opzet, bestaan en werking van de interne beheersingsmaatregelen bij Driessen.

Bevindingen	Aanbevelingen	Prioriteit
Sinds het boekjaar 2011 beschikt Driessen over een ISAE 3402 type II rapport.	Het is aan te bevelen een dergelijke rapportage te beoordelen op bijzonderheden en na te gaan of bevindingen die gerapporteerd worden van invloed kunnen zijn op de controlewerkzaamheden die de gemeente zelf nog dient uit te voeren op de output die wordt terugontvangen van Driessen.	Middel

Commentaar management:

De aanbeveling zullen wij overnemen voor het dienstjaar 2013.

11/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

5.6 Subsidies en gemeenschappelijke regelingen

Ontwikkelingen

Voor wat betreft subsidies en gemeenschappelijke regelingen zijn geen ontwikkelingen te noemen ten opzichte van voorgaand jaar.

5.7 Inkomensoverdrachten (Sociale Zaken en WMO)

Ontwikkelingen

De interne controle functie vervult een belangrijke rol in het waarborgen van de rechtmatigheid en getrouwheid van verantwoorde uitkeringen en inkomensoverdrachten.

Met ingang van 1 april 2012 is de gemeente Borsele gestart met het zelf uitvoeren van de interne controle (verder: IC) op uitkeringen en WMO-verstrekingen. De IC werkzaamheden tot en met maart 2012 zijn nog uitgevoerd door de ingehuurd IC functionaris van de gemeente Goes.

De IC werkzaamheden worden uitgevoerd door een medewerkster van de afdeling Sociale Zaken. Deze medewerkster heeft ervaring opgedaan met het behandelen en controleren van uitkeringsdossiers in verschillende gemeenten.

Bevindingen	Aanbevelingen	Prioriteit
Er is nog geen geactualiseerd IC plan voor Sociale Zaken en WMO.	Wij adviseren u zorg te dragen voor het op korte termijn afronden van het IC plan en dit te laten accorderen door het college van B&W.	hoog
Er is achterstand in het uitvoeren van IC werkzaamheden op uitkeringen en WMO-verstrekingen.	Wij adviseren u zorg te dragen op korte termijn de achterstanden in IC werkzaamheden in te lopen.	hoog
De IC werkzaamheden zullen worden uitgevoerd door een medewerkster van Sociale zaken die zich in de "hiërarchische" lijn bevindt. Deze medewerkster behandelt tevens BBZ dossiers. Gezien de positionering en de betrokkenheid van de IC medewerker bij de BBZ kunnen wij niet op haar werkzaamheden steunen.	Wij adviseren u maatregelen te treffen welke de objectiviteit van de IC functionaris waarborgen. Hiertoe kan bijvoorbeeld besloten worden de IC functionaris rechtstreeks te laten rapporteren aan de controllers. Daarnaast adviseren wij u functiescheiding aan te brengen tussen het behandelen van BBZ dossiers en het uitvoeren van IC op deze dossiers. Hiertoe kan bijvoorbeeld besloten worden de IC op BBZ dossiers te beleggen bij de controllers.	hoog

12/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Commentaar management:

In 2013 zullen wij in samenspraak met Deloitte komen tot een nadere invulling van de interne controle functie voor sociale zaken en WMO.

5.8 Opbrengsten (inclusief belastingen en heffingen)

Ontwikkelingen

Voor wat betreft de overige opbrengsten zijn geen ontwikkelingen te noemen ten opzichte van voorgaand jaar.

Bevindingen	Aanbevelingen	Prioriteit
Uit de verbijzonderde interne controle op bouwleges is gebleken dat geen leges in rekening gebracht zijn voor bouwaanvragen die door afdeling milieu zijn gecoördineerd. De controllers zullen inzichtelijk maken wat de omvang is van de niet in rekening gebrachte bouwleges.	Wij adviseren u te borgen dat bouwleges worden opgelegd. Van belang is verder na te gaan in hoeverre leges alsnog zijn op te leggen. Indien dat niet mogelijk is zullen de consequenties voor de rechtmatigheid moeten worden bepaald.	middel

Commentaar management:

De bouwleges zijn alsnog opgelegd. Het opleggen van leges wordt nu gecontroleerd door het CVP (centraal verdeel punt). Dit zal vooralsnog ook zo blijven na overdracht van de milieutaken aan de RUD.

13/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

6. Automatisering

De betrouwbaarheid van de informatievoorziening in de geautomatiseerde omgeving van de gemeente Borsele is mede afhankelijk van een goed werkend stelsel van algemene ICT-beheersmaatregelen (General Computer Controls) en geprogrammeerde controles (Application Controls). De gemeente Borsele voert haar financiële administratie in het pakket Civision Middelen.

Wij hebben in 2010 onze collega's van Enterprise Risk Services (ERS) ingeschakeld om de betrouwbaarheid van de automatiseringsomgeving te beoordelen. Daarbij is specifiek aandacht besteed aan de invulling van de (concept) Service Level Agreement omtrent de taken, verantwoordelijkheden en procedures inzake het beheer van de automatiseringsomgeving. Daarnaast is specifieke aandacht besteed aan de logische toegangsbeveiliging tot Civision Middelen, evenals het toekennen van autorisaties aan gebruikers van dit pakket.

De bevindingen uit deze audit zijn als bijlage bij onze managementletter 2012 opgenomen. Volledigheidshalve verwijzen wij u hiernaar. De follow-up is door ons bij de interim-controle beoordeeld. Het algemene beeld is dat de bevindingen de aandacht hebben binnen de organisatie en onderhanden zijn.

7. Jaarrekening 2012

Naar aanleiding van de bevindingen in deze managementletter brengen wij de volgende punten onder de aandacht welke voor het opstellen van de jaarrekening 2012 van belang zijn:

- volledige uitvoering van de getrouwheids- en rechtmatigheidscontroles alsmede de evaluatie en rapportering van de bevindingen;
- volledige naleving van de overige werkafspraken die wij met u zijn overeengekomen;
- oplevering SiSa-bijlagen en dossier inclusief uitvoering van interne controle op deze verantwoording en onderliggende stukken aan de hand van de door ons verstrekte definitieve werklijsten.

Wij adviseren u hiermee rekening te houden.

Wij zullen u op korte termijn het 'handboek jaarrekening gemeenten' beschikbaar stellen. Dit handboek vormt een belangrijk naslagwerk voor het opstellen van de jaarrekening 2012.

14/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Wij zijn verder graag bereid deze rapportage nader mondeling toe te lichten.

In het vertrouwen u hiermee van dienst te zijn geweest,

hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

W.A. de Leeuw MGA RA

15/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Bijlage 1: Afhandeling aanbevelingen managementletter 2011

In deze bijlage is een overzicht opgenomen van de voortgang van afhandeling van niet afgehandelde aanbevelingen uit onze managementletter 2011 van 10 januari 2012.

Hierbij hanteren wij de volgende kwalificaties in de status van afhandeling van de aanbevelingen:

	Ontwikkeling adequaat opgepakt. Niveau van beheersing is voor de financiële verantwoording adequaat.
	Actie ondernomen. Beheersing is (nog) niet op het gewenste niveau.
	Geen voortgang. Beheersing is (nog) niet op noodzakelijk niveau.

16/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Nr.	Aanbeveling	Follow-up	Score
Planning en control / verslaggeving / rechtmatigheid			
1	<p>In 2012 de (verder ontwikkelde) speerpunten en indicatoren ter besluitvorming voorleggen. Indien mogelijk deze ook gelijk implementeren. Zorgdragen voor meetinstrumentarium waarmee de indicatoren op een doelmatige wijze bijgehouden kunnen worden.</p>	<p>Voor die indicatoren die niet of moeilijk meetbaar bleken is gekozen voor andere indicatoren. De gemeente moet wel continu de balans blijven opmaken tussen de mate waarin een indicator aansluit bij en/of bijdraagt aan het realiseren van het speerpunt en anderszijds de moeite die gedaan moet worden om een speerpunt te meten.</p>	
2	<p>De ontwikkelingen inzake het Delta dividend kritisch blijven volgen en de hiermee gemoeide opbrengst in de gemeentelijke begroting bijstellen zodra hiertoe noodzaak blijkt.</p>	<p>Er is vanuit de ontvangen vergoeding voor frictiekosten een reserve gevormd om eventuele fluctuaties in het Delta dividend op te kunnen vangen. Daarnaast is het een bewuste keuze om, in afwijking van hetgeen de provincie heeft voorgeschreven, het Delta dividend structureel te ramen. Overigens is voor de jaren na 2013 minder dividend geraamd dan voorheen (voor 2013 is het Delta dividend nog toegezegd).</p>	
3	<p>Uitgaande van de opzet van de huidige programmabegroting de indicatoren verder concretiseren. In de uit te voeren evaluatie met de raad tevens nagaan of op onderdelen meer antwoord is te geven op de vraag hoe de gemeente Borsele het geformuleerde speerpunt gaat realiseren.</p>	<p>In de programmabegroting 2013 is meer aandacht besteed aan de vraag hoe de speerpunten gerealiseerd kunnen worden. Dit is echter niet voor ieder speerpunt toegelicht.</p>	

17/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

4	<p>De prestaties in de programmabegroting concreter formuleren zodat in de tussenrapportages hierover kan worden gerapporteerd. Verder zorgdragen voor instrumentarium waarmee prestaties en meetpunten kunnen worden bijgehouden.</p> <p>In de programmarapportage ook inzicht geven in de stand van zaken van investeringskredieten en alle in de begroting benoemde paragrafen.</p>	<p>Hoewel de manier van rapporteren over de indicatoren (middels grafische overzichten) de noodzaak voor verdere concretisering en/of normalisering deels ondervangt, blijft het voor sommige indicatoren zo dat deze nog concreter en normatiever geformuleerd kunnen worden.</p> <p>In de programmarapportage 2012 wordt gerapporteerd over alle openstaande investeringskredieten.</p>	
<p>Administratieve organisatie en interne beheersing</p>			
5	<p>Het normen- en toetsingskader actualiseren en ter besluitvorming voorleggen aan het college van B&W en de gemeenteraad.</p>	<p>Dit is opgepakt voor de jaarrekening 2011.</p>	
6	<p>Opvolging geven aan de door ons aangemerkte verbeterpunten ten aanzien van de interne controle.</p>	<p>De meest relevante op- en aanmerkingen zijn opgelost. Enkele opmerkingen ten aanzien van het interne controleplan waren nog niet opgepakt voor 2012. Deze zijn opnieuw gecommuniceerd met de controllers.</p>	
7	<p>Interne controle kantelen en richten op de organisatiegerichte waarborgen in de processen, waardoor de toegevoegde waarde van de interne controle verder kan groeien. De gegevensgerichte waarnemingen kunnen dan tot een minimum beperkt blijven bij gebleken effectiviteit.</p> <p>De bestaande procesbeschrijvingen, waarin een duidelijke uiteenzetting is gegeven van een proces en de controlemomenten zijn daarbij van aanvullende waarde.</p>	<p>De interne controle is gedurende 2012 nog niet gericht op het toetsen van de organisatiegerichte gerichte waarborgen in de processen.</p>	

18/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

8	De uit te voeren interne controle-werkzaamheden verder structureren door checklisten per proces op te stellen waarin de organisatiegerichte en gegevensgerichte werkzaamheden zijn opgenomen en waarin bovendien alle te toetsen elementen uit het toetsingskader zijn opgenomen.	Gedurende 2012 is gebruik gemaakt van checklisten per proces waaruit de te verrichten interne controle werkzaamheden blijken. Op onderdelen zijn deze nog te optimaliseren.	
Automatisering			
9	Het verdient aanbeveling de concept Service Level Agreement (verder: SLA) aan te scherpen zodat de taken, verantwoordelijkheden en procedures met betrekking tot het beheer van de automatiseringsomgeving worden vastgelegd. Verder verdient het aanbeveling dat PinkRoccade periodiek rapporteert over de uitgevoerde werkzaamheden op de MWL (specifiek voor de gemeente Borsele) en de mate van naleving van de SLA. Verder zal informatie beschikbaar moeten zijn zodat vastgesteld kan worden dat de kwaliteit van de getroffen algemene ICT beheersmaatregelen toereikend is om de beschikbaarheid, de integriteit en vertrouwelijkheid van de informatievoorziening te waarborgen.	Er is een nieuwe SLA afgesloten tussen de "samenwerkende Zeeuwse gemeenten" (Borsele, Goes, Kapelle, Noord-Beveland, Reimerswaal, Tholen, SaBeWa) en Pink Roccade. Hierin zijn echter niet alle aanbevelingen overgenomen. De looptijd van de SLA is van 01-05-2012 t/m 01-10-2013. De reden dat de SLA niet naar alle wensen is aangepast is het feit dat de gemeente Borsele nog geen besluit had genomen om aan te sluiten bij de GR van de samenwerking tussen de Bevelandse gemeenten. Inmiddels is dit besluit wel genomen. Van belang is alle aanbevelingen in de SLA op te laten nemen.	
10	Wij adviseren u de volgende eisen te stellen aan de wachtwoorden voor Civision Middelen: <u>Lengte</u> : minimaal 6 karakters <u>Complexiteit</u> : minstens een alfanumeriek en een numeriek teken <u>Geldigheid</u> : maximaal 90 dagen <u>Historie</u> : minstens 13 <u>Aantal foutieve inlogpogingen voordat lock-out optreedt</u> : maximaal 3 <u>Deblokkeren</u> : Door applicatiebeheerder	De wachtwoordvereisten voor Civision Middelen zijn in voldoende mate aangescherpt door de gemeente Borsele.	

19/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

11	Wij adviseren om de autorisatieprocedure schriftelijk vast te leggen, vast te laten stellen en toe te zien op naleving ervan. Verder verdient het aanbeveling om (minimaal) jaarlijks te controleren of gebruikers de autorisaties hebben die bij hun functie passen, bij voorkeur aan de hand van een autorisatiematrix.	Er is gedurende 2012 nog geen follow-up gegeven aan deze aanbeveling.	
Treasury			
12	Voor de langere termijn voorzien in een liquiditeitsplanning.	Er is gedurende 2012 nog geen follow-up gegeven aan deze aanbeveling.	
Grondexploitatie			
13	Het betrekken van de grond aan- en verkopen in de verbijzonderde interne controle op getrouwheid en rechtmatigheid.	Grond aan- en verkopen zijn met ingang van 2012 betrokken in de verbijzonderde interne controle op getrouwheid en rechtmatigheid en zijn ook opgenomen in het interne controleplan voor 2012.	
Investerings en inkopen			
14	De bestedingen van de investeringsbudgetten aangevuld met een tussencalculatie van de nog te verrichten werkzaamheden onderdeel laten zijn van de prorap en de budgetbesprekingen.	<p>Er worden minimaal drie maal per jaar besprekingen gevoerd tussen de financieel consultant en de budgetverantwoordelijke.</p> <p>In deze besprekingen wordt aandacht besteed aan de toereikendheid en de juistheid van de toegekende budgetten.</p> <p>Naar wij hebben begrepen zal met ingang van eind 2012 of begin 2013 gebruik gemaakt worden van vragenlijsten aan de hand waarvan deze besprekingen vastgelegd zullen worden.</p>	

20/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

15	Er voor zorgen dat het technisch niet mogelijk is dat één persoon zowel kan muteren als ook deze mutatie kan goedkeuren in het financiële pakket Civision Middelen.	Omdat technische aanpassingen naar verwachting te kostbaar zijn, zijn aanvullende maatregelen genomen (wekelijks vóór de betalingsrun dienen alle nieuwe en gewijzigde crediteuren door de betalingsfiatteur vrijgegeven te worden, periodiek worden overzichten vervaardigd van alle crediteurenmutaties, waarin te zien is wie de crediteur heeft aangemaakt, gewijzigd en goedgekeurd). Van belang is de juiste toepassing van deze aanvullende maatregelen periodiek door de controllers te laten controleren.	
Lonen en salarissen			
16	In overleg treden met de externe salarisadministratie over een accountantsmededeling betreffende de opzet, bestaan en werking van de AO/IB.	Over het jaar 2011 is een ISAE 3402 type II rapport ontvangen.	
17	In overeenstemming met de adviezen van het platform rechtmatigheid zelf de volledigheid en steekproefsgewijs de juistheid van de aangebrachte mutaties controleren.	Gedurende 2012 heeft verbijzonderde interne controle plaatsgevonden op de juistheid van aangebrachte mutaties.	
18	Waarborgen dat vastgesteld wordt dat de medewerker van de salarisadministratie niet kan muteren in de salarisadministratie.	Gedurende 2012 zijn waarborgen getroffen waardoor medewerkers van de salarisadministratie niet meer kunnen muteren in de salarisadministratie.	
19	Verrichten van een controle op de juiste invoer van in dienst mutaties en een zichtbare vastlegging hiervan.	De indienst mutaties worden niet zelf verwerkt. De medewerksters van de salarisadministratie kunnen slechts enkele niet financiële gegevens muteren in de salarisadministratie.	

21/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Subsidies en gemeenschappelijke regelingen			
20	Omdat een beoordelingsverklaring en samenstellingsverklaring onvoldoende zekerheid geven over de rechtmatigheid en getrouwheid, is het van belang te bewaken dat voor de daarvoor in aanmerking komende subsidiënten alleen controleverklaringen worden ontvangen.	<p>In de Algemene Subsidie Verordening 2011 is momenteel de volgende toelichting op artikel 16 opgenomen:</p> <p>“Afhankelijk van de hoogte van de subsidie zal vooraf worden aangegeven of men een inhoudelijke dan wel samenstellingaccountantsverklaring moet geven.”</p> <p>Wij adviseren u “inhoudelijke verklaring” te veranderen in controle verklaring van de onafhankelijke accountant en samenstellingaccountantsverklaring aan te passen in samenstellingsverklaring.</p>	
21	Daarnaast de impact van het ontbreken van controleverklaringen op de rechtmatigheid van subsidieverstrekingen nagaan (een en ander afhankelijk van de wijze waarop dit in het toetsingskader is geformuleerd). Eventuele onrechtmatigheden aan de gemeenteraad voorleggen ter accordering.	Alle subsidiabele instellingen die een controleverklaring moet overleggen op grond van de Algemene Subsidie Verordening 2011 hebben dit ook gedaan.	 NVT
22	In de subsidieverordening opnemen dat in het kader van rechtmatigheid bij de getrouwheidsverklaring een (nader te formuleren) controleprotocol in acht moet worden genomen (vanaf 2009).	Er is nog geen controleprotocol opgesteld welke van toepassing is op verstrekte subsidies.	

22/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Inkomensoverdrachten (Sociale Zaken en WMO)			
23	Van belang is extra aandacht te geven aan de berekening van de eigen bijdragen die geïnd worden bij de cliënten.	Er is gedurende 2012 nog geen follow-up gegeven aan deze aanbeveling.	
24	De controle op de juistheid van de ingevoerde normen in applicatie GWS tweemaal per jaar (in januari en juli) zichtbaar uit te voeren, zodat gewaarborgd is dat de ingevoerde uitkeringsnormen in GWS juist zijn.	<p>Gedurende 2012 heeft tweemaal een invoercontrole plaatsgevonden op de ingevoerde normen in GWS. De invoercontroles zijn zichtbaar vastgelegd.</p> <p>Deze invoercontroles zijn uitgevoerd door een medewerker van de afdeling Sociale Zaken die tevens de bevoegdheid heeft in GWS uitkeringsnormen aan te passen.</p> <p>In het kader van functiescheiding adviseren wij u de invoercontrole op de uitkeringsnormen in GWS uit te laten voeren door een medewerker die niet betrokken wordt bij het invoeren van de uitkeringsnormen in GWS, noch dergelijke rechten heeft in GWS. Op deze wijze wordt de betrouwbaarheid van de uitgevoerde invoercontrole gewaarborgd.</p>	
25	Aanbevolen wordt de applicatie GWS dusdanig in te richten dat invoercontrole door het hoofd uitkeringsadministratie plaatsvindt op de juistheid van de parameters van de cliënt, alvorens de cliënt wordt ingevoerd in GWS.	De applicatie GWS is in 2012 dusdanig ingericht dat invoercontrole door het hoofd uitkeringsadministratie op de juistheid van de parameters van de cliënt afgedwongen wordt, alvorens de cliënt wordt ingevoerd in GWS.	

23/23

15 februari 2013

3113431920/2113.1/130229

Opbrengsten (inclusief belastingen en heffingen)			
26	<p>Periodiek (minimaal bij elk rapportagemoment) een aansluiting maken tussen bouwvergunningpakket SBA en de financiële administratie, zodat eventuele verschillen tijdig worden geconstateerd.</p>	<p>De koppeling tussen SBA en CiVision Middelen is nog niet compleet. Het betreft nu alleen de koppeling van SBA naar CiVision. Terugkoppeling en controle vinden nu nog handmatig plaats. Op termijn zullen handmatige controles overbodig worden.</p> <p>Naar wij hebben begrepen is in 2012 door de afdelingen Bouwen & Wonen en Financiën, in samenspraak met de controllers, periodiek een vergelijking gemaakt tussen de geregistreerde bouwleges in SBA (bouwvergunningpakket) en Civision (financiële administratie). Deze vergelijking en eventueel hieruit voortvloeiende acties zijn niet zichtbaar vastgelegd.</p> <p>Wij adviseren u de genoemde aansluiting, zolang de koppeling tussen SBA en CiVision Middelen nog niet compleet is, op kwartaalbasis zichtbaar vast te leggen, opdat de juistheid en volledigheid van de in Civision Middelen geregistreerde bouwleges wordt gewaarborgd.</p>	
27	<p>Recente gegevens hanteren voor het beoordelen en vaststellen van de bouwkosten van een project of huis. Eventueel gehanteerde afwijkingen van deze gegevens motiveren.</p>	<p>Momenteel wordt nog steeds gebruik gemaakt van de informatie uit 2004 bij het bepalen van de juistheid van de opgegeven bouwkosten.</p> <p>Aangegeven is dat zodra ROEP-lijst 2013 bekend is, deze ter vaststelling zal worden voorgedragen en zal worden gehanteerd.</p>	